

MUSİBETLERİN İÇ YÜZÜ

Musibet kelimesi, daha çok, insana isabet eden hastalık, bela, sıkıntı gibi elem ve keder verici hâdiseler için kullanılır. Ve bunlarla insanoğlu, sabır imtihanına tabi tutulur.

Bir hadis-i şeriften aldığımız müjdeye göre, lambanın sönmesiyle yeniden yanması arasında çekilen cüz'î bir sıkıntı bile günahlara kefaret oluyor. Hastalıklar, musibetler, özellikle umumî afetler, bunları sabır ve rıza ile karşılayan bir kulun manevî makamını yükseltiyorlar; kalbini safileştiriyor, ruhunu olgunlaştırıyorlar.

Her hastalık, her musibet ayrı bir sabır imtihanıdır. Bu imtihanı kaybeden insanlar, kadere itiraz etme tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar. Kaderin ince sırlarını bilmenin insan idrakinin çok ötelinde olduğu, Kur'an-ı Kerimde, Hz. Musa'nın(a.s.) bir kıssasıyla müminlere ders verilir. Bu kıssada Hz. Musa(a.s.) ile Hz. Hızır'ın(a.s.) seyahatlerine yer verilir. Kısaca özetleyelim:

Hz. Hızır, ilm-i ledün denilen, **“hâdiselerin hikmet yönünü bilme,”** hususunda ilâhî lütfa mazhar olmuş bir büyük veli, yahut bir peygamber.

Hazret-i Musa (a.s.) bu zattan hikmet dersi almak ister. Hz. Hızır onun arkadaşlık teklifini, **“Sen benimle beraberliğe sabredemezsin.”** şeklinde ilginç bir gerekçe ile reddeder ve sözünü şöyle tamamlar: **“(İç yüzünü) kavrayamadığın bir bilgiye nasıl sabredersin?”**

Hz. Musa'nın(a.s.) **“İnşallah sen beni sabreden bir kul olarak bulacaksın, senin emrine de karşı gelmem.”** demesi üzerine arkadaş olurlar. Hz. Hızır bu arada bir de şart koşar: **“Ben bir konuda sana bilgi verinceye kadar benden hiçbir şey sorma!”**

Bir gemiye binerler. Hz. Hızır, gemiyi yaralamaya başlar. Hz. Musa(a.s.) dayanamayıp itiraz eder. Hz. Hızır'ın ikazı üzerine, **“Unuttuğum şeyden dolayı beni muaheze etme...”** diyerek özür beyan eder. Yolculuğa devam ederler. Hz. Hızır, küçük bir çocuğu öldürür. Hz. Musa, buna da itiraz eder. Hz. Hızır kendisini tekrar ikaz edince, Musa aleyhisselâm: **“Bundan sonra sana bir şey sorarsam artık benimle arkadaşlık etme.”** der.

Daha sonra bir köye uğrarlar, kimse onları misafir etmez. Hz. Hızır, o köyde yıkılmaya yüz tutmuş bir duvarı tamir eder, doğrultur. Hz. Musa, biraz da sitem karışımı bir üslupla, böyle yapmasının hikmetini sorunca, Hz. Hızır, **“Arkadaşlığımız burada sona eriyor; şimdi sana sabredemediğin şeylerin iç yüzünü haber vereceğim.”** der.

Gemiyi yaralamasından başlar:

“Zâlim bir hükümdarın sağlam gemilere el koyduğunu, gemiyi bu yüzden ayıplı kılmak istediğini söyler. Öldürdüğü çocuğun babasının salih bir zat olduğunu, çocuğun onları azgınlığa ve nankörlüğe boğmasından koktuğunu ifade eder. Duvar tamirine gelince, o duvarın altında bir hazine bulunduğunu, evdeki iki yetim çocuk büyüünceye kadar duvarın yıkılmaması gerektiğini, onun için tamir yoluna gittiğini anlatır. Ve bütün bu işleri, kendi hevesiyle değil, İlâhî ilhamla yaptığını özellikle vurgular.”

Allah kelâmında yer almış bu kıssadan almamız gereken en büyük ders şu olsa gerek:

“Hz. Musa gibi büyük bir peygamber bile, hâdiselerin altında yatan İlâhî hikmetleri tam olarak bilemediğine göre, biz boşuna kendimizi yormayalım.”

Beşerin iradesi dışında cereyan eden olaylara kendilerince yorumlar getirenler, bir bakıma Hz. Hızır'ı taklide kalkışmış oluyorlar. Ancak, o, bütün bunları İlâhî ilhamla söylüyordu; bunlar ise ya nefislerinin isteklerini aktarıyorlar, yahut kendi his ve heveslerine tercüman oluyorlar. Nur Külliyyatında, **“Ehl-i hakikat gaybî olan şeyleri bildirilmezse bilmezler.”** buyrulur. Hakikat ehli denilince en başta peygamberler hatıra gelir. Onlar bile gaybî şeylerden, ancak Cenâb-ı Hakk'ın kendilerine bildirdiği kadarına vâkıf olabilirler. Peygamberlik görevlerini yürütürken, olayların zahirine bakar, İlâhî emirlere uygun olup olmadıklarına nazar eder, ona göre hükmederler. Hâdiselerin altında yatan bütün hikmetleri bilmeleri, bazen, bu kutsî görevlerinde aksamaya yol açabilir. Bu hikmet içindir ki, kendilerine her şeyin iç yüzü ve hikmet yönü tam olarak bildirilmemiştir.

İşte bu kıssa bunun en güzel bir örneğidir.

Kıssanın ayrı bir yönü üzerinde de durmak isteriz: Seçilen üç olay âdeti birer semboldür. Birincisi **“mala gelen zararları”** ikincisi **“cana, çoluk çocuğa, akrabalara gelen musibetleri”** üçüncüsü de **“İslâm düşmanlarının dünyada nâil oldukları nimet ve ihsanları”** temsil ediyor.

Muhyiddin Arabî Hazretleri, kıssada geçen üç olayla Hz. Musa'nın (a.s.) başından geçen üç olay arasında ilgi kurar. Bunlardan birisini nakledelim: Hz. Musa'ya da annesi bir sandığa koyup Nil nehrine atmıştı. Ama bu atışın **“Zahiri helâk, batını necat idi”**. Yani görünüşte annesi onu boğulmaya terk ediyordu. Halbuki, o böylece ölümden kurtulmuş, bununla da kalmayıp Firavunun sarayına yerleşmişti. Hz. Hızır'ın gemiyi yaralaması da böyle idi.

Hz. Hızır, Hz. Musa'ya(a.s.) **“kendisiyle arkadaşlık etmeye güç yetiremeyeceğini”** söylemekle ona ilk gaybî haberi de vermiş oluyordu. Bu haberini bir teselli cümlesiyle tamamlamıştı: **“(İç yüzünü) kavrayamadığın bir**

---

bilgiye nasıl sabredersin?"

Bu teselli cümlesinde aynı zamanda büyük bir müjde de saklı: **"Kadere itiraz etmemek şartıyla, insanoğlunun musibetler karşısında gösterdiği sabırsızlıktan dolayı ceza görmeyeceği müjdesi..."**

"Evet musibetin darbesine karşı şekva suretiyle elbette aciz ve zaîf insan ağlar; fakat şekva ona olmalı, ondan olmamalı..."

"Musibeti Allah'a şekva etmeli, yoksa Allah'ı insanlara şekva eder gibi, 'Eyvah! Of!' deyip, 'Ben ne ettim ki, bu başıma geldi.' diyerek, aciz insanların rikkatini tahrik etmek zarardır, mânâsızdır."(1)

Başta da belirttiğimiz gibi, bu kıssadan alınacak en büyük hisse, **"insanın ilâhî hikmetleri ve kaderin derin sırlarını anlamadaki aczini hissetmesidir."**

Ahmet Avni Konuk şöyle buyurur:

"Bir abd bir belâya giriftar olunca, onun eleminden Hakk'a şikayet ederse sabrına zarar vermez. Ancak Hakk'ın gayrına şikayet etmeyip, nefsinin zapt etmeli."

"Şikayet eden kimse, ...kazaya değil makzi olan şeye razı olmamış bulunur. Halbuki bize, 'makzi olan şeye razı olun' diye hitab olunmadı."

Kader; bir plân, bir program demektir. Kaderde olan bir şeyin icra edilmesine kaza diyoruz. Makzi ise, "kaza olunan, icra edilen şey." Meselâ, bir cümleyi yazmayı planlamak kader, yazmak ise kazadır. Makzi de yazılan cümledir. Aynı şekilde, insanın hastalanması kaderinde varsa, hastalandığında bu kader kaza edilmiş demektir. Makzi ise hastalıktır. Bize, "makziye razı olun" diye bir teklif yapılmış değil. Öyle olsaydı tedavi olmak günah olurdu. Demek ki, hastalık geldiğinde bunun Hakkın bir takdiri ve kazası olduğunu bilip rıza ile karşılamak, itiraz ve isyan yolunu tutmamak, öte yandan tedavi için gerekli tedbirleri de almak durumundayız.

Her musibet kahr değil; her musibeti, her hastalığı yahut her felaketi mutlaka bir kahr tecellisi olarak görmemek lâzım.

Bir hadis-i şerifte de şöyle buyuruluyor:

"Belâların en büyüğü peygamberlere, sonra evliyaya, sonra diğer

---

has kullara gelir.”(2)

Belâ, denilince “musibetlerle imtihan olmayı” anlıyoruz. Ağır imtihanların neticeleri de büyüktür. Memur imtihanıyla, meselâ kaymakamlık imtihanında sorulan sorular elbette bir değil. Birincisi ikinciden ne kadar kolaysa, ikincinin sonucu da birinciden o kadar önemli.

Konuyla ilgili harika bir tespit:

“Kaderin her şeyi güzeldir, hayırdır. Ondan gelen şer de hayırdır. Çirkinlik de güzeldir.”(3)

İnsan öncelikle kendi bedenini şöyle bir gözden geçirmeli. Her organını ayrı ayrı düşünmeli.

Ve sormalı kendi kendine: Hangisinin yeri, şekli, büyüklüğü, vazifesi en güzel şekilde takdir edilmemiş? Sonra kendi ruh dünyasına intikâl etmeli ve aynı düşünceyi o âlem için de sürdürmeli: Hafıza mı gereksiz, hayal mi? Sevgi mi fazlalık, korku mu?

Beden bütün organlarıyla bir bütün teşkil ettiği ve ancak o zaman fayda sağladığı gibi, ruh da bütün duyguları, hissiyatı ve lâtifeleriyle bir bütün. O da ancak böylece netice verebiliyor. İnsan ruhundan, akıl ve hafızayı çekip alsanız hiçbir fonksiyon icra edemez olur. Endişe duygusunu alsanız tembelleşir; ne dünyasına çalışır ne âhiretine. Korkuyu çıkarsanız, hayatını koruyamaz hale gelir. Sevgi hissi taşıyorsa, hiç bir şeyden zevk alamaz.

İşte insanın, hem bedeni hem de ruhu en güzel ve en hikmetli bir şekilde tanzim edilmiş. Buna **“bedihi kader”** deniliyor. Aynı şekilde, insanın bir ömür boyu başından geçen hâdiseler de nizamlı ve intizamlı. Buna da **“mânevî kader”** denilmekte. Bedihi kader, mânevî kaderden haber veriyor. Her ikisinin de her şeyi güzel... Elbette ki, cüz’i iradeyle işlenen günahlar, isyanlar hariç.

Mânevî kaderin irademiz dışındaki tecellileri karşısında, aciz bir kul olarak, ne yapacağımızı şaşırduğumuz, bocaladığımız zaman, hemen bedihî kadere ve ondaki sonsuz hikmetlere nazar etmeliyiz. Meselâ, anne rahmindeki rahimane terbiyemizi hatırlamalıyız: O dönemde İlâhî hikmet ve rahmet bizi en güzel şekilde terbiye ediyordu ve biz olanların hiçbirinin farkında değildik.

Şimdi de aynı rahmetin başka cilveleriyle yaşıyoruz. **“Allah’a karşı hüsnüzan ibadettir.”** hadisinden dersimizi tam alarak, bizi o gün öylece besleyen, büyüten ve her şeyimizi en güzel şekilde tanzim eden Rabbimizin rahmetine itimat etmeliyiz. Karşılaştığımız her hâdiseyi bir imtihan sorusu olarak değerlendirmeli ve nefsimizin

---

hoşuna gitmeyen olaylarda da bir rahmet tecellisi aramalıyız. İnsan sadece nefsini ölçü aldı mı yanılır. Bir gencin nefsi, okula gitmemek ve oyun oynamaktan yanadır. Ama akıl bunun karşısına çıkar. İstikbâldeki güzel makamları, yahut çekeceği sıkıntıları gösterir, onu oyundan vaz geçirir. Demek ki, nefis için güzel olan, akıl için güzel olmuyor.

Kalp ise apayrı bir âlem. O, iman ile nurlanırsa, her şeyi ve her hâdiseyi ilâhî isimlerin birer tecellisi olarak görür. “Allah’ın bütün isimleri güzel olduğu gibi, onların bütün cilveleri, bütün tecellileri de güzeldir” gerçeğine ulaşır. Artık bu bahtiyar kul için, çirkinlik diye bir şey kalmaz ortada.

“Kahrın da hoş, lütfun da hoş.” diyenler, bu makama varmış bahtiyar insanlardır. Bu zatlar, “Allah onları sever, onlarda Allah’ı” sırrına ermişlerdir.

•••

Nur Külliyyatında, güzellik iki kısımda incelenir: **“Bizzat güzel”** ve **“neticeleri itibariyle güzel”** diye. Bu sınıflandırmaya bazı örnekler verebiliriz: Gündüz bizzat güzeldir, gecenin de kendine göre ayrı bir güzelliği vardır. Biri uyanıklığı, diğeri uyumayı andırır. İkisine de ihtiyacımız olduğu açık değil mi?

Öte yandan, meyve bizzat güzeldir, ilâç ise neticesi itibariyle güzel.

İnsanın muhatap olduğu hâdiseler de ya gece gibidir, yahut gündüz gibi. Sıhhat gündüzü andırır, hastalık ise geceyi. Hastalığın günahlara kefarete olduğu, insana âczini ders verdiği, kulluğunu ikaz ettiği, kalbini dünyadan kesip Rabbine çevirdiği düşünülürse, onun da, en az sıhhat kadar büyük bir nimet olduğu görülür. Sıhhat beden bayramıdır, hastalık ise kalbe gıdadır.

“Gece ve gündüz” bu kâinatta aralıksız faaliyet gösteren “celal ve cemaal” tecellilerinin sadece bir halkası. Elektriğin eksi ve artı kutupları, gözün karası ve akı, kanın al ve akyuvarları gibi daha nice halkalar var. İç dünyamızda ve dış âlemde bu ikililerle kuşatılmışız ve her birinden ayrı faydalar ediniyoruz.

Konuyla yakından ilgili bir âyet-i kerimenin meâli şöyledir:

“Olur ki, siz bir şeyden hoşlanmazsınız, halbuki o, hakkınızda bir hayırdır. Ve olur ki, bir şeyi seversiniz, halbuki hakkınızda o bir şerdir.”(Bakara, 2/216)

Âyet-i kerime cihatla ilgili, ama hükmü umumî. Ve bu âyetle bir başka **“ikili”** nazarımıza veriliyor: Harp ve sulh. Sulh yani barış gündüz gibidir, herkesin hoşuna gider; harp ise geceyi andırır. Ama gerektiğinde harp etmeyenlerin istikbâlleri kararır, nesilleri daimi bir zulmete boğulur. Cihatta şehit olanlar ise bir anda velayet

---

makamına çıkarlar ve kaybettikleri dünya hayatı onların bu yeni hayatları yanında gece gibi kalır.

Ölümden daha ileri bir musibet düşünülebilir mi? Âyet-i kerime, nefsin hoşlanmadığı bu olayın altında büyük hayırlar bulunduğunu haber vermekle, dünyanın diğer belaları, hastalıkları, felaketleri için bizlere büyük bir teselli vermiş olmuyor mu?

Bir hadis-i kutsî:

“Rahmetim gazabımı geçti.”(4)

Bu hadis-i kutsîye şöyle bir mânâ verilmiştir: **“Her musibetin altında Allah’ın nice rahmet cilveleri vardır ki, o musibetin verdiği elemleri, acıları geçmiştir.”**

Ebediyet yanında ömür bir an gibi de kalmıyor. Bu kısa hayatta başımıza gelen hastalıklar, belâlar, sıkıntılar ebedî hayatımız hakkında hayırlı oluyorsa, ne gam! Sonsuza göre yetmiş-seksen yılın ne hükmü var?!.. Bu dünyanın bütün fânî belâları ve sıkıntıları ebedî saadet yanında hiç hükmünde kalmıyor mu?

Ama, insanın nefsi, peşin zevkin tâlibidir; istikbâle nazar etmez. O saha, akıl ve kalbe aittir.

Az önce de değindiğimiz gibi, her musibet mutlaka **“kahır”** değildir. Nefsimizin hoşuna gitmeyen ve fânî dünyamızı karartan olaylar: Ya İlâhî bir ikazdır, bizi yanlış yoldan geri çevirir. Veya, günahlarımıza kefarettir; acımızı bu dünyada çektirir, ebedî âleme bırakmaz. Yahut, insan kalbini geçici dünya hayatından, Allah’a ve âhirete çevirmeye bir vasıtaadır.

Öte yandan, musibetler insan için sabır imtihanıdır; bu imtihanı kazanmanın mükâfatı ise çok büyüktür.

Son olarak, bunlar İlâhî bir tokat, bir kahırdır. **Umumî musibetlerde** bunların hepsinin de hissesi olabilir. Bir grup için kahır, bir başkası için ikaz, bir diğeri için günahlara kefarettir...

Münferit belâlarda ise, bize göre en selâmetli yol, şu olsa gerek:

Musibet kendi başımıza gelmişse, nefsimizi suçlayalım; onu tövbeye sevk edelim. Başkalarına gelen belâ ve âfetleri ise onların terakkilerine vesile bilelim. Böylece hem nefis terbiyesinde yol kat etmiş, hem de başkaları hakkında kötü düşünmekten kurtulmuş oluruz.

Dipnotlar:

(1) bk. [Mektûbat, Yirmi Üçüncü Mektup.](#)

(2) bk. *Münâvî, Feyzü'l-Kadîr, 1/519, no: 1056; el-Hâkim, el-Müstedrek, 3/343.*

(3) bk. [Sözler, Yirmi Altıncı Söz.](#)

(4) bk. *Aclunî, Keşfü'l-Hafâ, 1/448.*